

AZ

ALSÓ-LENDVAI

ÁLLAMSEGÉLYVEL FENTARTOTT

POLGÁRI FIU-ISKOLA

TIZENHARMADIK

ÉRTESITŐJE

AZ

1884—85. ISK. ÉVRŐL.

KÖZZÉTESZI:

DR. BARTHA GYULA,

IGAZGATÓ.

•••••

NAGY-KANIZSA.

NYOMATOTT FISCHEL FÜLÖP KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1885.

TARTALOM.

- I. Az 1884—85. isk. év fontosabb mozzanatai stb.
- II. Az intézet külső felügyelete.
- III. A tanító-testület.
- IV. Az eltanított tananyag vázlata.
- V. Az intézet szerelvényeinek szaporodása.
- VI. A tanulók érdemsorozata.
- VII. Statisztikai kimutatás a tanulókról.
- VIII. Statisztikai adatok az eltávozott tanulókról
- IX. Jótékonyág, segélyezések, jutalmazások.
- X. Segélyezettak és jutalmazottak.
- XI. Szükséges tudnivalók.

Az 1884—85. iskolai év fontosabb mozzanatai: az intézet állapota és belső vezetése.

A lefolyt iskolai év intézetünk fennállásának 13-ik éve volt; egyike azon éveknek, melyeknek esendes folyamát nagyobb-szerű események nem jelzik ugyan, de az egészséges fejlődés és természetszerű belső növekvés tünetényei benne észreve-velhetők.

A beiratások aug. 30-tól szept. 2-ig bezárólag, a javító, pótló és felvételi vizsgálatok pedig szept. 3-án tartattak meg, a következő eredménnyel.

Az I. osztályba felvétetett 16 tanuló. Ezek közül 5 ismétlő, 8 az elemi iskola IV. osztályában nyert bizonyítványa alapján; 3 felvételi vizsga alapján.

A II. osztályba beiratott 18 tanuló. Ezek közül ismétlő 3, az I. osztályból előlépett 15.

A III. osztályba beiratott 9 tanuló. Ezek közül ismétlő 1, a II. osztályból előlépett 8.

A IV. osztályba felvétetett 10 tanuló. Ezek közül önkéntes ismétlő 2; rendkívüli tanuló 1; a III. osztályból előlépett 7.

Az V. osztály — részint a jelentkező tanulók csekély száma, részint tanterem hiánya miatt — ez évben sem volt megnyitható.

A fennebbiek szerint 4 osztályba beiratkozott összesen 53 tanuló. Az isk. év végén a létszám 51, azaz 2-vel kevesebb, mint a múlt tanév végén.

Az isk. év szept. 4-én reggel, a rom. kath. templomban tartott isteni-tisztelet után nyitattott meg az igazgató által a növendékekhez intézett buzdító beszéddel. Ugyanekkor az igazgató felolvasta és megmagyarázta az intézet rendtartási és fegyelmi szabályait, intvén az ifjúságot a törvények tiszteletére s tanulói köteleességeik pontos teljesítésére.

A következő két nap, szept. 5-ke és 6-ka, a heti órarend megállapítására, a használandó tankönyvek kijelölésére, továbbá a szegény tanulóknak az iskolaszék által beszerzett tanköny-

vek- és tanszerekkel való ellátására fordított, mely előleges rendezkedések s a szept. 7-én és 8-án közbeesett vasár- és ünnepnap miatt a rendszeres tanítást csak 9-én lehetett megkezdeni.

E naptól fogva a tanítás rendszeresen folyt az egész isk. éven át, minden jelentékenyebb akadály közbejötté nélkül. Rövidebb ideig tartó helyettesítések a tanári karban szükségessé váltak ugyan Iványi A. 2 hétig tartott betegsége, Kassai N. 8 napra engedélyezett szabadságideje és Murkovics János egyházi szolgálatokkal való elfoglaltatása miatt, azonban ezek a tanítás menetét érezhetőleg nem zavarták. A mulasztások egyébiránt nagyrésztben utóbb helyrehozottak.

A tanító-testületben személyváltozás csak abban történt, hogy Balogh Dénes rom. kath. segédlelkész ur állomásáról áthelyeztetvén, körünkből eltávozott és így iskolánkban a rom. kath. hittan tanítását november 3-án utódja, Tiszt. Sándor János ur vette át. E helyen jegyezhetjük fel a Nm. vallás- és közokt. Minister urnak azon rendelkezését, melynél fogva Murkovics János segédtanítót 1885. évi május 10-én 16751. sz. a. kelt magas rendeletével jelenlegi állomásán véglegesen megerősítette.

A tantárgyak tanítási rendszerére, a tananyag beosztására és terjedelmére nézve irányadónk volt a magas ministerium 1876-ki «Tanterve». A helyi viszonyok követelményeinek megfelelőleg azonban a német nyelv tanítása már az I. osztályban kezdetét vette. A latin nyelvtant, mint rendkívüli tantárgyat, az önként jelentkezett 17 tanulónak a helybeli rom. kath. segédlelkész urak voltak szivesek tanítani a gymnasiumi tanterv szerint a szegényebb tanulóknak teljesen díjtalanul, a többieknek mérsékelt havi-díjért. A szegény tanulóknak nyújtott ezen kedvezményeikért Tiszt. Tóth László, Balogh Dénes és Sándor János segédlelkész urak fogadják az intézet nevében szives köszönetemet!

Az intézet vezetése és rendtartása a Nm. közokt. Minister ur által 1876-ban kiadott «Utasítás» szellemében gyakoroltatott. A tantestület a maga hatáskörébe tartozó ügyeket a lefolyt évben 10 rendes és 3 rendkívüli ülésben tárgyalta. A havonként rendszeresen megtartott tanári értekezleteken állandó megbeszélés tárgya volt a tanulók szorgalma, előmenetele és erkölcsi magaviselete, s az ezekre vonatkozó észrevételek alapján az osztályfőnökök vagy az igazgató meg-

tették a megállapított intézkedéseket a hanyag, rendetlenkedő vagy lörvényszegő tanulók javítására.

A tanulók szorgalmáról és előmeneteléről részletes felvilágosítást adnak ugyan a hátrább közölt érdemsorozati kimutatások, mindazonáltal az általános helyzet illusztrálása végett meg kell jegyeznünk a következőket. Évre-évre megújuló tapasztalatunk szerint növendékeink tulnyomó részében nincs meg az a komoly törekvés, szorgalom és munkakedv, mely a tanulmányi siker első feltétele s melyet a polgári-iskola tantárgyai már megkívánnak a tanulótól. A tanárok részéről általános a panasz, hogy növendékeink az iskolán kívül végzendő — jóllehet mérsékelt önmunkásságot igénylő — feladataikat hanyagul és gondatlan módon végzik, úgy, hogy a tanulmányi eredmény létrehozatalában majdnem csupán az iskolai munkát tekinthetjük tényezőnek. Komoly törekvésű, kiváló tehetségű és szorgalmu tanulónk aránylag oly kevés számban volt, hogy ezek észrevehetőleg nem emelheték osztályaiknak tanulmányi színvonalát. Ez a sajnos jelenség két okra vezethető vissza, melyek mindegyike komoly és fontos feladatokat ad a tanítónak. Egyik ok a munkától való iszony, egy specziális helyi betegség, melynek orvoslása a rendszeres munka által ép a másik ok által van megnehezítve. Másik ok a tanulók házi felügyeletének hiányossága, sőt néhol teljes hiánya, miért első sorban a szülőket, másodsorban a szállást adó házigazdákat terheli a vád, kiknek hanyagsága és közönye a tanulók fegyelmi állapotára is károsan hat vissza. Ezekén kívül még különös nehézségekre találtunk az I. osztályban, melynek növendékei tulnyomó részben értelmileg fejletlenek s oly kevés ismeretanyaggal rendelkezők voltak, hogy az iskolai év első harmadában majdnem csupán az alapvetés munkájával voltunk elfoglalva. Ezen nehézségek daczára is a ministeri tantervben előirt tananyag javarészből feldolgoztatott, mit lehetőségessé tett az a szerencsés körülmény, hogy a tanítás menetét külső akadályok érezhetően nem gátolták s a tanító-testület kitarthatását a tapasztalt nehézségek nem lankasztották. Legérezhetőbb akadály volt egy téli tornahelyiség hiánya, mely miatt télen és esős időben a IV. osztály szűk tantermét kellett tornatermül használni. — Nehézség mutatkozott még a mértani és szabadkézirajz-tanításnál; előbbinél alkalmas szemléltető eszközök hiánya, — utóbbinál a terem czélszerűtlen, szűk volta és hiányos felszerelése miatt.

Az ifjúság erkölcsi magaviselete általános-
 ságban jónak jelezhető. Különbséget kell tennünk azonban a
 tanulók iskolában és iskolán kívül tanúsított magaviselete te-
 kintetében. Ami az előbbit illeti, az iskolai rend tekintetében
 a múlt évhez képest javulás mutatkozott, úgy, hogyha figye-
 lembe vesszük az iskolahelyiség viszonyait, iskolai udvar hiá-
 nyát (minél fogva az egyes óra-közöket a tanulóknak egy szűk
 folyosón kell tölteni), növendékeink iskolai magaviseletét általán
 szabályszerűnek mondhatjuk. Ami az iskolán kívüli magavise-
 letet illeti, erre nézve — sajnos — nem szólhatunk hasonló
 meglepéssel. Az ifjúság iskolán kívüli magaviselete nem
 felel meg azon követelményeknek, a melyeket tanuló-ifjakkal
 szemben a külső illem és tisztesség, a rendszertel és mások
 iránti figyelem, a tiszta erkölcs és nemes hajlamok tekintetében
 jogosan várhatnánk. A házi felügyelet hiányossága, sőt némely
 tanulók teljes magárahagyottsága fág kaput nyit az iskolai
 törvények kijátszására s alkalmat szolgáltat a könnyelmű gyer-
 mekeknek arra, hogy az önmunkásságra vagy megengedett
 szórakozásokra szánt időt cél nélküli utcai kóborlásra, ögyel-
 gesre, léha kedvtöltésre vagy tiltott szórakozásokra fordítsák, s
 az úton-útfélen, rossz társaságokban látható kártékony példák
 által veszélyeztessék az iskolai tanítás erkölcs- és jellemfej-
 lesztő hatását. Ennek megakadályozására egyedüli eszköz volna
 a szigorú felügyelet gyakorlása. Az intézeti igazgatóság e te-
 kintetben lelkiismeretesen megtette, ami lehető. Ámde az iskolán
 kívüli felügyelet felette meg van nehezítve azáltal, hogy a nö-
 vendékek a város különböző részeiben, egyes házaknál szét-
 szórtan laknak; az utcai rendörködés pedig magában véve
 még nem vezet célhoz, amint a tapasztalat bizonyítja. Az
 iskolailag fenytett fegyelmi esetek tulnyomó része iskolán
 kívüli kihágás volt és pedig tömeges számban. Nevezetesen
 tudomásunkra jött, hogy tanulóink körében a szivarozás kár-
 tékony szokása annyira elharapódzott, hogy azt még az I.
 osztályos növendékek is gyakorolják. Ezen vétéséért 46 tanuló
 lett büntetve. Tudomásunkra jött továbbá, hogy a II. III. és IV.
 osztály növendékei közül 15-en, külön időben és csoportokban,
 négy alkalommal kirándultak a közelebb fekvő falvak kocsmáiba s ott
 boroztak, mulattak. Hasonló esetek meggátlása végett a bünö-
 sebbek s máskülönben is vásott magaviseletükkel szemben szigorú
 fenyték alkalmaztatott. A felhozottakon kívül gyakoribb vétésé-
 gek voltak: könnyelmű költekezés, utcán való rendetlenkedés,
 suhanczkodás, illetlen beszéd

stb., melyekért a fegyelmi eljárás megfelelő fokozatai alkalmaztattak.

A fegyelmi állapot ezen vázlatos és őszintén feltüntetett rajzából a szülők azon megszívlelendő tanulságot vonhatják le, hogy gyermekeik helyes, czélszerű és életrevaló neveltetését az iskola magára nem biztosíthatja, és hogy fiaiknak az iskolába való beiratásával s esetleg a díjak lefizetésével magukról a felelősség terhét még nem rázták le, sőt ezzel egy komoly és elháríthatatlan újabb kötelesség nehezül rájuk: az iskolai tanítás és oktatás művelő, erkölcsnemesítő hatásának gondos házi-felügyelet vagy felügyeletés által való biztosítása. A nevelés nehéz, de áldásos munkájában biztos sikert csak az iskola és család közreműködése, egy kézre dolgozása hozhat létre. — Sajnos, hogy akadnak szülők, akik ezt nem látják át s a maguk részéről nemhogy támogatnák a tanítók tervszerű működését, sőt a gyermekeik iránti majomszeretet és elfogultság által vezettetve, üldöztetést és ellenszenvet látnak az iskolai fegyelemtartás következetes eszközeiben. Ezek kedvéért azonban nem fogunk eltérni a törvénytől. Az iskolának feladata nemcsak a tanítás, hanem a törvények és rendszabályok szigorú tiszteletbentartatása s ezáltal nevelni a tanulókat a törvények tiszteletére, a kötelességek pontos teljesítésére, a felsőség parancsainak való engedelmességre. Sajnáljuk, ha ez az elvünk valakinek nincs inyére, de efelett alkuba bocsátkozni senkivel sem vagyunk hajlandók, mert «a törvények arra valók, hogy megtartassanak».

A tanórák látogatása szorgalmasan folyt egész éven át. Igazolatlan mulasztás aránylag kevés történt. Igazolt mulasztások: betegség, családi körülmények, a mózesvallásuak ünnepei s más elfogadható okokkal mentettek ki.

Az iskola egészségügyi viszonyai — hála a gondviselésnek — állandóan kedvezők voltak. Tanulóink körében csak szörványos és apróbb betegségi esetek fordultak elő, huzamosabb ideig tartó gyöngéledés miatt csak egy növendék maradt távol az iskolától. A tanári kar — egy tagját kivéve — ép egészségnek örvendett.

A vallás-erkölcsi nevelésre különös súlyt fektettünk. A rom. kath. tanulók vásár- és ünnepnapokon tanáraik sorszerinti felügyelete mellett vettek részt az isteni-tiszteleten s vallási szertartásaikat (gyónás, áldozás) a szokott időben teljesítették. A mózesvallásu tanulóokra való tekintettel szombaton délelőtt csak 10 óráig volt előadás.

Az iskolai év harmadokra való beosztása — régebbi gyakorlat szerint — most is szokásos. Az első és második harmad végén (karácsonykor és husvétkor) a szülők tájékoztatására Értesítőket adtunk ki minden tanulónak: ezekbe bejegyeztettek a tanulók szorgalmáról, előmeneteléről, magaviseletéről a tantestület által megállapított érdemjegyek s a mulasztott tanórák száma. A szülők aláírásaikkal bizonyították a tartalom tudomásul vételét.

Ő Felsége a király nevenapján, okt. 4-én, a tanuló-ifjuság a tanári-karral együtt részt vett a rom. kath. templomban tartott ünnepélyes isteni-tiszteleten.

Az iskolaszék az intézet látogatására havonként kiküldötte egy-egy tagját. Év folytán látogatásaikkal szerencséltek: Brenner György, Bellosics János, Dr. Király Mór, Pollák Lázár, Ráth János és Tomka György iskolaszéki tag urak, kik az iskolaszék ülésén meglelégedéssel referáltak az intézetben tapasztaltakról.

A tanévet bezáró vizsgák június 15-től 20-ig tartottak meg. Jun. 20-án a szegény tanulók használatára kiosztott tankönyvek és rajzszerkek beszedésére s a bizonyítványok kiállítására fordítván, 21-én reggel, isteni-tisztelet után a tanév ünnepélyesen bezáratott.

II.

Az intézet helyi felügyelete és külső vezetése.

Iskolánkra, ennek községi jellegéből kifolyólag, a közvetlen helyi felügyeletet a polgári községi iskolaszék gyakorolja. Az ezelőtt 3 évvel megalakult iskolaszék működésének tartama lejárván, 1884. július 27-ki üléséből beadta lemondását, minek folytán a községi képviselő-testület új választást rendelt el. Ennek eredménye az lett, hogy a régi iskolaszék tagjai kivétel nélkül újból megválasztottak. Az alakuló gyűlés augusztus 24-én megtartván, ezen a szék tisztviselői megválasztottak.

Iskolaszék.

Elnökök: K. Hajós Mihály, ügyvéd.

T a g o k :

1. Bellosics János birtokos, pénztárnok.
2. Brenner György birtokos, gondnok
3. Dr. Király Mór, járási orvos.
4. Kovács János, ügyvéd.

5. Pollák Lázár, kereskedő.
6. Ráth János, birtokos.
7. Skublics Imre, kir. közjegyző.
8. Stirling Antal esperes-plébános, cz. kanonok (†).
9. Schacherlsz Mózes, kerületi rabbi.
10. Tomka György kereskedő, alelnök.
11. Dr. Bartha Gyula, a tantest. képviselője, jegyző.

Az iskolaszék a lefolyt tanévben 11 rendes ülést tartott, melyeken a tanácskozások főtárgyát a polgári-iskola oeconomicus ügyei s más, a ministeri «Utasítás»-ban az iskolaszék hatáskörébe utalt ügyek képezték.

Intézkedései közül a következőket kell kiemelniünk:

a) Felterjesztést tett a Nm. vallás- és közokt. ministeriumhoz, pontos számadatokban kimutatván, hogy a helybeli takarékpénztár és a város közönsége, kezdettől fogva mily áldozatokkal és jótéteményekkel járult hozzá intézetünk szegény tanulóinak felségelésére. Ezen felterjesztésnek az az örömdetes eredménye lett, hogy Minister úr ö nagyméltósága, 1884. évi augusztus 28-án 28.925. sz. a. kelt magas intézvényében, a kir. tanfelügyelőség útján, a helybeli takarékpénztár igazgató-ságának, ugyszintén a városi jöltevő közönségnek, a polgári-iskola céljaira tett adományaiért elismerését nyilvánította.

b) A polgári-iskola szegény tanulóit tandíj-elengedéssel, tankönyvekkel és tanszerekkel segélyezte, s közbenjárt, hogy a magukat élelmezni képtelen isk. növendékek, egyes jótékony családoknál élelmezésbeli segélyt nyerjenek.

c) A községi előljárással egyetértve, iskolaépítési államsegélyért folyamodott a magas közokt. kormányhoz. Ezen kérelem sorsa még eddig ugyan hivatalosan eldöntve nincs — mindazonáltal — a jelekből ítélve — bizton remélhetjük, hogy a kért államsegély meg fog adatni s ezáltal a községnek mód lesz nyújtva arra, hogy a polg. iskola számára a czélnek és az újabb kor igényeinek megfelelő épületet építtessen.

d) A tápintézet alaptökéje javára sorsjáték engedélyezéséért folyamodott a m. kir. pénzügyminister úr ö nagyméltóságához, s a maga kebeléből egy sorsjáték-rendező bizottságot választott.

e) Targyalta a tantestület által hozzá intézett megkereséseket s az iskola látogatására havonként kiküldötte egyes tagjait, stb.

E vázlatosan közölt adatok is mutatják, hogy iskolaszékünk a maga részéről iparkodott minden lehető megtenni arra,

hogy a gondozására bízott tanintézet, habár csak fokozatosan is, elérje a fejlettség azon fokát, a melyen céljának és rendeltetésének megfelelően fejtheti ki áldásos hatását a közművelődésre s a magyar nemzetiségi célok előmozdítására. Biztat a remény, hogy az iskolaszék által kezdeményezett azon tervek, melyekről fentebb említést tettünk, a magas kormány támogatása mellett nemsokára a kedvező megoldás stadiumába lépnek s a jövő évi Értesítő ezekről talán mint bevégzetti tényekről adhat számot a nyilvánosságnak. Adja Isten, hogy úgy legyen!

III.

A tanító-testület és foglalkozása.

Sorszám	A tanító neve, állása és képesítése	A tanított tantárgyak	A tanított osztályok	Ellátott órák száma	Tanítói működése éveinek száma	Jegyzet
1	Dr. Bartha Gyula igazgató tan., középiskolákra képesített tanár.	Számтан Mértан	I. II. III. I. II. III.	14	10	Bölcsészettudor, unitár, egyházi tanácsos, iskolaszéki jegyző.
2	Iványi Andor, polg. iskolára képesített rendes tanár.	Természetráajz Természettан Szám- és mértан	I. II. III. IV. IV.	16	24	A IV. oszt. főnöke, a term. tud. szertár öre, a jár. tan.-egyl. elnöke.
3	Káposztás Fer., polg. iskolára képesített rendes tanár; okl. tornatanító.	Magyar nyelv Német nyelv Testgyakorlás	I. II. IV. I. IV. I-IV.	18 2	11	Az I. oszt. főnöke; a könyvtárak és tornaszert. öre, a járási tan.-egyl. jegyzője, a m. tört. tud. társ. r. tagja.
4	Kassai Nándor, polg. iskolára képesített rendes rajztanár.	Szabadkézi rajz Mértani rajz Szépiprás	I-IV. I-IV. III.	20	3	A II. oszt. főnöke; a rajz-szertár öre.
5	Murkovics János elemi iskolára képesített segéd-tanító.	Német nyelv Ének Szépiprás	II. III. I-IV. I-II.	9	32	Helybeli rom. kath. kántor-tanító.
6	Pataky Kálmán, polgári iskolára képesített segéd-tanár.	Magyar nyelv Földrajz Történelem	III. I-IV. II. III.	17	5	A III. oszt. főnöke; a földr. szertár öre; a tan. értekezletek jegyzője.
7	Sándor János, r. kath. segéd-lelkész.	Hít- és erkölestan	I-IV.	2	—	
8	Schacherlisz M. kerületi rabbi.	Hít- és erkölestan	I-IV.	2	—	

Iskolaszolga: **Simon János**, kiszolgált közkatona.

IV.

Az eltanított tananyag vázlata s a használt tankönyvek.

A) Kötelezett tantárgyak.

1. Hit- és erkölcstan.

a) A rom. kath. tanulóknál.

I. II. osztály. Az egri közép katekizmus I. része. A hitről és parancsolatokról. Harsányi J. szerfartástana I. rész. A szerfartásokról és ünnepekről Hetenkint 1 óra.

III-IV. osztály. Az új szövetség Roder Florent «Bibliai Történetek»-ből. Szerfartástan, mint az I. II. osztályban. Hetenkint 1 óra.

b) A mózesvallásu tanulóknál.

I. II. osztály. Zsengeri Samu Bibliai történelme és hitana szerint, a bibliai történelem a III. szakasz végeig. A hitnából a 10 parancsolat és 13 hitágazat. Hetenkint 1 óra.

III-IV. osztály. Emeth Weemunoh a 47. fejezettől végig. Hetenkint 1 óra.

2. Magyar nyelv s irodalom.

I. osztály. Az értelmes s kellően hangsúlyozott olvasás gyakoroltatása; az egyes darabok tartalmi magyarázata s elbeszélése; néhány könnyebb irányu költői darab beemléztetése.

A gondolatok kifejezésére használható fő- és bővített mondat között levő különbség fellüktetése s a mondat lényeges és bővítő részeinek ismertetése. A szavak fajainak ismertetése után az alaktan; főszólyt fektetve a hangtani módosulásokon kívül arra is, hogy a mondat részeiül használt szavakon minő ragok — esetleg névutók — által fejezhető ki a különböző viszonyok; végül megismertettek a szók származtatására használható élőképzők.

A tanultak begyakoroltatása czéljából elemeztetések s írásbeli dolgozatok alkalmával nagy figyelem volt fordítva a helyesírásra. K. k. Gyulai B. Magy. olv. I. r. s nyelvtana. Hetenkint 5 óra.

II. osztály. Az első osztályban tanultak átisméltése közben a határozók tüzetes tárgyalása, főszólyt fektetve a rokonértelmű kifejezések magyarázatára. Az összetett mondat használata; a

független — mellérendelt — s a függő viszonyban — alárendelt — levő összetett mondatoknál használható viszonzyszók ismertetése után ily szerkezetű mondatok készíttetése s elemzése.

A kellően megmagyarázott prózai vagy költői darabok tartalmának feltüntetése alkalmával, valamint diktandó íratás-kor nagy figyelem volt fordítva a helyesírásra. K. k. Gyulai B. Magy. olv. II. r. nyelvtana.

III osztály. A magyar nyelvtan rendszeres áttekintése után a hang-súlyos verselés megismertetése. A tatárjárás olvastatása, kísérve a szükséges magyarázatokkal, továbbá néhány darab költemény szavaltatása. Fogalmazások. K. k. Torkos László. Magyar nyelvtan. Tomor-Váradí Magy. olv. III. rész. Het. 4 óra.

IV. osztály Az írásmű keletkezése; az anyagszerzési módok, az anyag elrendezése. Az írásművek belsejének. A leíró, elbeszélő, értekező stb. próza anyagának előadására vonatkozó kellékek. A költői művek előadására vonatkozó kellékek: a) a képzelemre ható; b) a képzelem- és érzelemre ható kifejezés-módok; c) az érzelmek kifejezés-módjai. Az időmértékes verselés ismertetése főbb vonásokban. Olvasmányul részint prózai, részint kötött irányu darabok szolgáltak; ezeken kívül Arany «Toldija» is olvastatott. Fogalmazásul részint az életben előforduló legszükségesebb ügyiratok, részint leírások s elbeszélések készíttettek. K. k. Udvarhelyi Gy. Magy. írásmódja s Arany-Lehr Toldija. Hetenkint 3 óra.

3. Német nyelvtan.

I osztály A mondatrészek közül az ige által kifejezett állítvány alakjai a jelen, múlt s tört. múlt időben. A főnév ragozása határozott s határozatlan nemszócskával, mutató s birtokos névmással. Egyszerű — pusztá és bővített-mondatok alkotása, szó- és írásbeli fordítása magyarból németre s viszont; az ehhez szükséges szótanulás. K. k. Graf J. Ném. nyelvt. I. r. Het. 2 óra.

II osztály Az I. osztályban feldolgozott tananyag alapján az ejtegetések ismétlése. A melléknév ragozása s fokozata. Határozó. A segéd-igék alkalmazása. Az igék eselekvő és szenvedő alakban. A szám, szó és névmások. A segéd-igék és a rendes ige ragozása. Az egyenes és fordított szórend. Szótanu-

lás. Szó- és írásbeli fordítás magyarból németre és viszont. Kézikönyv Graf J. német nyelvtan I. rész. Het. 2 óra.

III osztály A II. osztályban eltanultak kibővítése és folytatása. A rendhagyó igék hajtogatása és begyakorlása. Értelemmódosító-, visszaható és összetett igék-, határozók-, viszony- és kötszók használata. Az értelmes olvasás gyakorlása s e körben az egyszerű, bővített és az összetett mondatoknak gyakorlati megkülönböztetése. A mondatok alkotásához szükséges szótanulás szó- és írásbeli fordítási gyakorlatokkal. K. k. Graf J. Ném. nyelvt. I. r. Het. 3 óra.

IV. osztály Az alaktan s mondattan rendszeres áttekintése; a szórendekre vonatkozó szabályok ismertetése. Az összetett szerkezetű mondatok szó- és írásbeli fordításához szükséges szótanulás. K. k. Graf Jakob német nyelvt. II. r. Hetenkint 3 óra.

4 *Mennyiségtan*

I osztály. a) *Szám-tan.* A négy alpművelet nevezett és nevezetlen számokkal. A számok oszthatósága. A legnagyobb közös osztó és a legkisebb közös többszörös kikeresése. A négy alpművelet közöséges és tizedes törtekkel. Közöséges törtek átváltoztatása tizedes törtekké és viszont. A méter-mértékek és régibb hazai mértékek ismertetése. Szétbontás és összevonás. Külön nevezetű számokkal való műveletek. Időszámolás. — A táblán való számolással egyidejűleg gyakoroltatott a fejszámolás. — T. k. Dr. Császár K. Szám-tan. I. rész. Hetenkint 3 óra.

b) *Mértan.* Mértani alapfogalmak: testek, lapok, vonalak, pont. Az egyenes vonalak iránya és viszonylagos fekvése. Szögek. A négy alpművelet vonalakkal és szögekkel. Az egyenes vonalú síkidomok alakítása, tulajdonságai, egybevágósága, symmetriája és hasonlósága. A körvonal. A kör és a szabályos sokszögek. Az *elypsis* ismertetése és szerkesztése. Területszámítások gyakorlati példákkal. — A tanításnál mindvégig gond volt lektelve az előadottak rajzban és természetben való szemléltetésére. — T. k. Dr. Császár K. Geometriai Alaktan. I. r. Het. 2 óra.

II osztály a) *Szám-tan.* Számolási előnyök és rövidítések. Rövidített szorzás és osztás. Az arányosság fogalma. Az egyszerű hármasszabályhoz tartozó feladatok megfejtése, a kettős tétel által. Százalékszámítások különböző esetei és módja: 100-tól, 100-ból, 100-ra. A százalékszámítások gyakorlati al-

kalkulációi: súly- és közvetítésért való levonások, lerovások az árból, biztosítási díj és felpénz (agio) számítások. Arányok és aránylatok, s ezek alkalmazása az egyszerű hármasszabály és százalékszámításoknál. — A példák és feladatok kiválasztásánál azok gyakorlati és közéleti fontossága volt az irányadó. Mindennemű számolásnál egyszerűbb példákon gyakoroltatott azok megfejtése fejből, egyszerű okoskodás és következtetések által. T. k. Dr. Császár K. Számítan II. r. Hetenkint 3 óra.

b) Mértan. Stereometriai elemek: a sík, a vonalak és síkok térbeli fekvése és viszonylagos helyzete: él-, lap- és testszögek. A kocka, hasáb, gúla, henger, kúp, az 5 szabályos test ismertetése, leírása, alakítása, hálójáruk készítése. A testek összeillősége, symmetriája, hasonlósága: felületeik és térfogataik kiszámítása, számos gyakorlati példával. Testminták készítése lemezzel. T. k. Dr. Császár K. Geometriai Alaktan II. r. Het. 2 óra.

III. osztály a) Számítan. Olasz gyakorlatok. Összetett hármasszabály egyszerű következtetésekkel. Összetett arányok és aránylatok s alkalmazása az összetett hármasszabálynál és kamatszámításoknál. Közép határidő számítása. Az egyszerű és összetett arányos osztás. Elegyítési és láncszabály. Példák és feladatok a gyakorlati és közéletből. T. k. Dr. Császár K. Számítan III. r. Het. 2 óra.

b) Mértan. Egyenes vonalú síkidomok szerkesztése, összeillősége, symmetriája, hasonlósága és területszámításuk kibővítése. Az idomok átalakítása és osztása. A körtan kibővítése szerkesztési feladatokkal. A kúpszeletek, cycloisok és csigavonalak szerkesztése. T. k. Dr. Császár K. Szerkesztő Planimetria Het. 2 óra.

IV. osztály a) Számítan. A nemes fémek mérése és azok értékének kiszámítása. A hazai és külföldi fontosabb pénznemek és pénzrendszerek ismertetése átszámításokkal a pénzverési törvények alapján. A külföldi váltók értékének kiszámítása közvetlen használat mellett; árfolyamuk kiegyenlítése és értékük összehasonlítása (rimessa és tratta.) Az algebrai mennyiségek hat első alaplóművelete. Elsőfokú határozott egyenletek egy ismeretlennel. K. k. Mocnik-Szász: Számítan. Császár Számítan III. r.

b) Mértan. A tér felmérése és területének számítása. A testek felületének és térfogatának kiszámítása, különös te-

kintettel a hatványozás és gyökérvonás gyakorlati alkalmazására. K. k. Roller : Geometria. Het. 1 óra.

5. Természettudományi tárgyak.

a) Természetrajz.

I osztály. Az őszi és tavaszi hónapokban növénytan (virágos növények és gombák), a téli hónapokban ásványtan (néhány közzettel) természetes példányokon szemléltetve. K. k. Kriesch : Természetrajz elemei (növénytan). Dr. Szabó : Ásványtan kezdők számára. Hetenkint 3 óra.

II osztály Állattan — jobbára természetes példányokon. K. k. Kriesch : Természetrajz elemei (állattan). Hetenkint 3 óra.

III osztály Ásvány-, közzettan és geologia, tavasszal növénytan (általános rész, virágosak determinálása, virágtalanok részletesen). K. k. Szécskay : Ásványok természetrajza. Növénytan : mint az I. o.-ban. Hetenkint 3 óra.

b) Természettan.

IV. osztály Az erők. A testek egyensúlya és mozgása. K. k. Antolik : Kísérleti természettan. Hetenkint 3 óra.

6. Földrajz és statisztika

I. osztály A magyar birodalom részletes tárgyalása összeköttetésben a főbb statisztikai adatokkal. Magyarország függőleges tagozata és vizrajza kapcsolatban az egyes vidékek természetes viszonyai, néprajza s a lakosok főbb foglalkozásának ismertetésével. Az ország politikai földrajza, népei, éghajlata, növényei és állatai, továbbá ipara és kereskedelme. Térkép rajzolás. K. k. Kiss Sándor : Magyar-osztrák monarchia összehasonlító földrajza. Hetenkint 2 óra.

II osztály Európa földrajza. Egyes országainak vízszintes és függőleges tagoltsága, azok égalja, terményei és miveltségi viszonyai, Európa nagysága, kedvező partfejlődése, éghajlata, terményei és népei. Térkép rajzolás. K. k. Kozma Gy. Földrajz II. r. Európa és Ázsia. Hetenkint 2 óra.

III osztály. Amerika részletes, Afrika és Ausztrália általános ismertetése, azok vízszintes és függőleges tagoltsága, éghajlata, terményei, népei, miveltségi állapotai és politikai földrajza. A fölfedezések történetéből az ókori népek földrajzi ismeretei, valamint a középkor- és újkori fölfedezések történetének

rövid ismertetése. K. könyv Kozma Gy. Földr. III. rész. Hetenkint 2 óra.

IV osztály Az összes földrészek általános ismételése után a matematikai és physikai földrajz elemei. Térképrajzolás. K. k. Dr. Brózik K. Rendszeres természettani földrajza. Hetenkint 2 óra.

7. Történelem.

III osztály. A magyarok történetének rövid áttekintése. A nemzetiségek lakóhelyei a honfoglalás előtt. A vérszerződés, a honfoglalás s annak világtörténelmi fontossága. Az egyes uralkodóházak története, tekintettel a tudomány, műveltség és az alkotmány fejlődésére s a főbb területi változásokra. K. k. P. Szathmári K. Magyarország története különös tekintettel a társországokra és a művelődési viszonyokra. Hetenkint 2 óra.

IV. osztály. Ó- és középkor. Az emberiség műveltségi állapota kezdetben. A keleti népek, valamint a görögök és rómaiak története kapcsolatban a művelődési viszonyokkal. A népvándorlás s az újabb államok keletkezése, a germánok s a hűbérrendszer, az izlám keletkezése s annak terjedése. Németország története a különböző uralkodóházak alatt, a pápák és császárok küzdelme, a keresztes-hadjáratok, valamint a többi országok története kapcsolatban a művelődési viszonyokkal. K. k. Ladányi G. A világtörténet főbb eseményei. — Hetenkint 3 óra.

8. Művészeti tárgyak.

A) R a j z o l á s.

I osztály a) Szabadkézi rajz. Egyenes és később görbe vonalokból alkotott elemi díszítmények hálózatbani rajzolása, lapminták után; részint színesre, részint pedig tollrajzba kivive. Hetenkint 3 óra.

b) Mértani-rajz. A szerkesztő síkméltan elemei. A rajzeszközök használási-módjának megismertetése; a pont és vonal, tekintettel ezek származására, helyzete és egymáshoz viszonyára; merőlegesek és egyenközűek szerkesztésének különféle módjai; a 4 alaplátványt egyenesekkel és szögökkel, utóbbiak lemázolása és alkotása mérték szerint; a szög osztó- és közbefutó egyenesei; három-, négy- és sokszögek adott alkatrészeiből való szerkesztése. A közbeirt szabályos sokszögek rajzolása és a szabálytalan sokszögek lemázolása. Hetenkint 2 óra.

II osztály. a) Szabadkézi-rajz. Landau-féle egyszerűbb toll-rajz-diszítványok, később a görög izlés diszítványi elemeinek megismertetése; egyszerű macanderek, palmetta- és kehelyalakzatok s ezeknek 2—3 színnel való festése. Hetenkint 2 óra.

b) Mértani-rajz. 1. A síkszerkesztő mértan folytatása, a sokszögek, csillagidomok s legfontosabb érintési feladatok ismételéssel, a kupmetszetek, valamint a kerekények és csigavonalak szerkesztésének különféle módjai. — 2. Az ábrázoló mértanból az orthogonális vetülettan elemei, a tér megismertetése, szemléltetése.*) A pont és vonal vetületei, utóbbiak helyzete s egymáshoz való viszonya vetületeikkel együtt. — Az egyenes nyompontjai-, hajlási-szögei- s valódi nagyságának meghatározása. A sík különféle helyzete a térben s az azokban helyezett pontok s vonalak vetületei; a síkok metszési vonalai, hajlási-szögei s egyenessel való átdöfési pontjainak meghatározása. — Egyenes és görbe vonalú síkidomok vetületei.

III osztály. a) Szabadkézi-rajz. Plasztikus renaissance és gót ékítmények lapminták utáni rajzolása, teljes árnyékolással. A kréta és szénrajz technikájának megismertetése; a renaissance izlés diszítványi elemei, görög és mór-izlésű szalagdiszek, valamint összetettebb palmetta-alakzatok rajzolása és színezése. Hetenkint 2 óra.

b) Mértani-rajz. Vetülettan, a II. osztály tananyagának rövid összefoglalása és ismételése. — Egyenes és ferde hasáb, henger, gúla és kúp sík általi metszése és a metszési idomok valódi nagyságának és alakjának meghatározása. A gömb és forgási felületek s ezeken, valamint az előbb nevezett testek felületén a pont meghatározása. A testek forgatása, áthatása s hálózatának lefejtése.**). Hetenkint 2 óra.

IV. osztály. a) Szabadkézi-rajz. Plasztikus diszítványok szén és 2-féle krétával való rajzolása, részint lapminták, részint főszövevények után, diszítványi elemek középkori (bizanzi) szövetek után; összetettebb színezett mozaique és intarsia-diszítványok (niello) aquarelle-tanulmányok stb. — Hetenkint 3 óra.

b) Mértani rajz. 1. Árnyyszerkezettan. A pont, vonal, görbe és egyenes vonalú síkidomok, továbbá az egyszerűbb testek és testcsoportozatok árnyékának meghatározása. — 2. Távlát-

*) Minden feladat, mielőtt az rajzoltatott volna, a térben (a képsíkokkal) példákval lett szemléltetve.

***) Házi-feladatul a növendékek egyes áthatási eseteket cartonpapírból készítenek.

tan. A képsík, alap-, közép- és láthatársík, és vonal, fősugár, szem és löpönt megismertetése (szemléltetése) és ábrázolása. Merőleges és egyenközű egyenesek, egyszerűbb síkidomok, testek és testesoportok távlati képei (áthatási módszer). A szabad távlatból; a távmetszési mód s könnyebb az építészetből vett feladatok megfejtése árnyszerkesztéssel. Hetenkint 2 óra.

B) Szépirás.

I.—II osztály Magyar és német folyóírás ütem szerint. Hetenkint 1—1 óra.

III osztály Ronde-írás: a kis- és nagybetűk különféle alakjainak megismertetése 6-féle nagyságban. Reuleaux tanár módszere szerint. Hetenkint 1 óra.

C) Ének.

I osztály. Ezen osztályba a tanulók nagyobb része rendszeres ének- és hangjegyismeret nélkül jött fel, azért az énektanítást egészen elemiesn kellett kezdeni, és pedig: ének- és hallás-gyakorlatok az első három hangtól fogva a teljes C-dur scáláig, ideértve a szokottabb ütenyemek, a negyed, fél, egész nyolczad és tizenhatod hangjegyeket a megfelelő szünetjelekkel. Hangjegyírás. Egy és kétszólamu magyar népdalok éneklése. Ernyei énektana szerint. Hetenkint 1 óra.

II III. IV. osztály A kemény és lágy hangszemek ismertetése az illető énekgyakorlatokkal. A hangközök és a hármas hangzatok gyakorlása. Alakító és előadó jelek. Négyszólamu kardalok. Hetenkint 1 óra.

9 Tornászat.

Az I. osztályból álló csapat gyakorolta a sorakozást, igazodást, nyitódást, zárkózást, fordulatokat, kanyarodásokat, rendekbe fejlődést úgy helyben, mint menés közben. Ezeken kívül gyakorolta még e csapat az egyszerű s összetett gyakorlatokat is.

A II. III. IV. osztályból álló csapat a fentebbieken kívül gyakorolta a kettős rendekbe fejlődést, rendekre szakadoztatást úgy helyben, mint menés közben. Végül mindkét csapat a körülményekhez mérten szertornázásban is részesült. Hetenkint 1—1 óra.

B) Rendkívüli tantárgyak.

1. Latin nyelvi.

I. osztály Alaktan. A betűk ismertetése és hangoztatása. A 8 beszédrésznek s a főnevek, melléknevek és névmások ragozása. A nyelvtan anyagához kijelölt szavak tanulása. A gyakorló könyvből latin és magyar mondatoknak fordítása. Házi és iskolai dolgozatok. Tankönyv: Kiss-Schultz Latin Nyelvtana és gyakorlókönyve. Hetenkint 4 óra.

II. osztály Az igékről általában. Különösen pd. az igék neveiről, módjairól és ideiről. Az igék törzsalakjairól. A négy igeragozásról cselekvő és szenvedő alakban. A rendhagyó múlt időkről és supinumokról. A hiányos és személytelen igék ragozásáról. A határozók-, előjárók-, kötszők- és indulatszókrol. A tananyagra vonatkozó latin-magyar és magyar-latin mondatoknak fordítása. Tankönyv mint az I-ső osztálynál. — Hetenkint 4 óra.

III. osztály. A mondattan fogalma, tartalma: a) az állítmány egyezése, b) kettős alany eset, c) sajátító, tulajdonító, tárgyeset, távolító-eset használata különböző nevekkal. Minden esetnél közbeszólt gyakorlatok fordítása magyarból latinra. A latinból magyarra való fordításnál Miltiades használtatott. K. k. Szepesy Mondattana, hetenkint 4 óra.

IV. osztály Szepesy Mondattana 2-ik része a) az idők és helynevek használata különböző kérdésekre. b) A módok kellő használata: ut, quod, quin, postquammal; ezek kihagyása vagyis az accusativus cum infinitivo és az ablativus absolutus használata. c) Névmásokról. d) Gerendium és Supinumról. e) Hangmértan. f) Verstan. Olvasmányok Julius Caesar: De bello gallico. Hetenkint 4 óra.

V.

Az intézet szerelvényeinek gyarapodása.

A) Könyvtárak.

I. Tanári könyvtár. Év tolytán a következő művekkel szaporodott:

a) Ajándékozás útján. I. A Nagymélt. vallás- és közoktatásügyi ministeriumtól a Néptanítók Lapja 1885 évf. (3 frt). — Dr. Bihari P. Általános és hazai művelődés történet. I. II. kt. (8 frt.)

2. Dobrowsky és Franke könyvkiadó cégtől: Lengyel S. «Gyakorlati számoló könyv» II. r. 1. füz. (30 kr.) — Grünwald és Hajnal «Geometria» I. II. (48 kr.) — Dr. Gööz J. «Magyar nyelvtan» (70 kr.) — H. Kiss K. «Magyarország történelme». (60 kr.)

3. A Franklin-társulattól: Mangold L. «A magyarok története» II. kiad. (80 kr.) — Dr. Ribáry F. «Világtörténelem» III. kiad. (1 frt.) — Jablonszky J. «Földrajz» (140 frt.) Balló M. «Elemi Vegytan» III. kiad. (1 frt.)

4. Kókai L. könyvkiadótól: Dr. Gyulai B. «Magy. olv. könyv» I. r. 4. kiad. (70 kr.) — Goll J. «Új énektanítási rendszer» (50 kr.) — Goll J. «Elemi Énektan». I-ső rész. 1-ső füzet. (15 kr.)

5. Lampel R. könyvkiadótól: Dávid I. «Schultz F. Kisebb Latin nyelvtana» (120 frt.) — Dr. Mocnik-Schmidt «Geometria elemei» 6. kiad. (120 frt.) — Dr. Cherven és Schneider «Egyetemes földirati tankönyv» I. kt. (80 kr.)

6. Pallas irod. részv.-társaságtól: Dr. Toldy L. «Kereskedelmi földrajz» I. kt. (2 frt.)

7. Ferenczy B. miskolczi könyvkiadótól: Dienes P. «A magy.-osztr. monarchia földrajza» 3. kiad. (50 kr.)

8. Várnay L. szegedi könyvkiadótól: Nagy J. «Magyar nyelvtan» 3. kiad. (80 kr.)

9. Adamovics J. szerző úrtól: «Ábrázoló geometria elemei». (80 kr.)

Az 1—9. alatt felsorolt művek száma 21, értéke 2593 frt.

b) Vétel útján szereztetett: Tóth J. «Népoktatási törvények és rendeletek tára» (350 frt.) — Középisk. tanáregyesület közlönye 1884—85. évf. (405 frt.) — Magyar Tanügy 1884—85. évf. (610 frt.) — Polgári Iskola 1885. évf. (205 frt.) Felső nép és polgári iskolai Közlöny, 1885. évf. (305 frt.) — Természettudományi Közlöny, 1885. évf. (305 frt.) — Összesen 6 db 2180 frt értékben.

II. Az ifjúsági könyvtár vétel útján a következő művekkel gyarapodott: 40 db Hoffmann-féle ifjúsági irat a 50 kr. (20 frt.) — Verne Gy. Servadac Hector kalandos utazása (2 frt.) — Porzsoló magyar labdajátékok könyve (1 frt.) Összesen 42 db, 23 frt értékben.

III. A szegény tanulók segélykönyvtára számára az iskolaszék a következő tankönyveket szerezte be: Ladányi G. Világtörténet, 4 pld. (336 frt.) — Dr. Brózik Természettani földrajz, 4 pld. (440 frt.) — Graf J. Német nyelv-

tan II. r. 2 pld. (1.60 frt.) — Roller Geometria. 5 pld. (5 frt.)
 Lehr A. Arany Toldija. 2 pld. (1.40 frt.) — Kozma Gy. Földrajz III. r. 3 pld. (2.40 frt.) — Dr. Császár K. Szerkesztő planimetria. 1 pld. (0.90 frt.) — Udvarhelyi Gy. Magyar Írásmód. 4 pld. (6.40 frt.) — Antolik Természettan. 3 pld. (4.50 frt.) — Roder Bibliai tört. 3 pld. (1.59 frt.) — Gyulai B. Magyar nyelvtan. 1 pld. (0.80 frt.) — Perjéssy L. Ábrázoló mértan II. 1 pld. (0.80 frt.) — Dr. Császár Számítan III. 2 pld. (1.20 frt.) Harsányi Szertartástan. 1 pld. (0.30 frt.) Összesen 36 példány értéke 34.65 frt.

Számításba véve a régebbi szerzemények beköttetésére fordított összegeket is, a könyvtárak gyarapodását a következőkben foglaljuk össze:

I. Tanári könyvtár.

a) Ajándékozás útján szaporodott	21 művel	25.93 frt értékben
b) Vétel	6 művel	21.80
c) Beköttetésre fordított		28.65 frt.
		<hr/>
	Összesen:	76.38 frt.

II. Ifjúsági könyvtár.

a) Vétel útján szaporodott	42 művel	23 frt értékben.
b) Beköttetésre fordított		4.36 frt.
		<hr/>
	Összesen:	27.36 frt.

III. Szegény tanulók segély-könyvtára.

a) Vétel útján szaporodott	36 művel	34.65 frt értékben.
b) Beköttetésre fordított		9.60
		<hr/>
	Összesen:	44.25 frt.

B) Szertárak

Rajzszertár. A szegény tanulók használatára az iskolaszék 27 frt. értékű rajzszerszöveget és rajzszereket szerzett be. A többi szertárak ez évben nem szaporodtak.

C) Butorneműek, javítások, vegyesek.

1 fekete tábla négyzetes vonalzással 6 frt. — 1 háromszög a fekete táblához 1.50 frt. — Egy tábla-körző 2 frt. — 60 db tintatartó az isk. padokhoz 2.10 frt. — 1 iratszekrény az iroda számára 12 frt. — 14 db. osztálykönyv 23.02 frt. — 2 kép a tanári szobába 12.80 frt. — A fali óra igazítása 1 frt. — 21 dekgr. tábla-szivacs 2.88 frt. — 1 keféseprű 1.40 frt. — 5 kgr. kréta 1 frt. Aprólékosak 3.06 frt. Összesen 68.76 frt.

VI.

A tanulók érdemsorozata az 1884-5. isk. évben.

I. osztály.

A TANULÓ NEVE	Hit-és erkölestan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Számtan	Mértan	Természetrajz	Mértani rajz	Szabadkézi rajz	Szépitás	Testgyakorlat	Ének	Latin nyelv	Szorgalom	Magaviselet	
Brünner Albert	2	2	1	2	2	2	2	2	3	3	1	3		3	2	
Brünner Ármín	2	3	3	3	3	4	3	4	3	4	3	3		4	2	
Faiszl István	1	1	1	1	2	2	1	2	2	2	1	1	1	2	1	
Guttman Jenő	é v k ö z b e n k i m a r a d t															
5 Guttman Viktor	3	3	3	1	2	3	3	2	2	2	2	1	3	3	2	
Kollár István	2	3	3	3	3	4	3	4	4	3	3	3	3	4	3	
Milhofer József	3	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3		4	2	
Obál Rezső		1	1	1	2	2	3	1	1	1	1	3		3	2	
Pivár István	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3		3	3	2	
10 Schifter M. Béla	2	4	4	4	4	4	4	2	3	2	2	2	4	2	1	
Schwarz Samu	2	3	3	4	3	4	3	3	2	2	2	2		4	1	
Sohár Kálmán	3	3	3	3	3	4	3	4	3	3	3	2		4	3	
Sümeghi Gyula	3	3	3	2	3	3	3	3	2	3	1	2		3	3	
Pollák Emil*)																
15 Travnik Gyula	2	2	2	1	2	3	2	3	2	3	2	2	2	3	2	
Vucsák Mihály	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	3		3	2	

*) Betegsége miatt nem állott vizsgálatra.

Osztályismétlésre utasítottak: Brünner Ármín, Kollár István, Milhofer József, Schifter M. Béla.

Javító vizsgáthatóak: Schwarz Samu, Sohár Kálmán.

II. osztály.

A TANULÓ NEVE	Hit-és erkölestan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Számtan	Mértan	Természetrajz	Mértani rajz	Szabadkézi rajz	Szépitás	Testgyakorlat	Ének	Latin nyelv	Szorgalom	Magaviselet
Besnyák Lajos	1	2	2	3	2	3	3	3	2	1	3	2		3	2
Brenner János	3	4	3	3	4	4	4	4	3	3	3	3		4	3
Csikics Emil	2	3	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2	4	4	3

A TANULÓ NEVE

	Hit- és erkölcstan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Számítan	Mértan	Természetrajz	Mértani rajz	Szabadkézi rajz	Szépíráás	Testgyakorlat	Ének	Latin nyelv	Szorgalom	Magaviselet
Ebenspanger Ármin	2	3	1	3	3	3	3	2	1	1	1	2		3	2
5 Freyer Leo	2	3	2	3	3	4	4	4	3	2	3	3		4	3
Kohn Bernát	2	3	3	2	3	3	2	3	3	2	2			3	2
Kolbl Márton	1	2	3	3	2	3	3	3	3	3	3			3	3
Kopeczky József	2	3	3	3	4	4	3	4	3	3	3	3		4	3
Konsz Antal	2	2	1	2	3	2	2	2	2	1	3	3		2	2
10 Kühár Ignác	1	2	2	1	1	2	1	1	1	2	3	3		2	3
Kühár István		2	3	2	1	2	2	1	1	1	3	3		2	2
Laufer Gyula	1	2	1	1	2	2	1	2	2	2	3	2		2	2
Petrik Elemér	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3		3		4	2
Rosenberg József	2	3	2	2	2	2	2	3	3	2	2	3		3	2
15 Simonka Lajos	1	3	3	3	4	4	4	4	3	2	3	3		4	3
Stern Henrik	1	2	1	2	1	2	3	3	3	2	3	3		3	3
Viola Lajos	1	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3	4	4	3
18 Vöröss Mihály	1	2	2	2	3	3	2	2	1	2	1	1	2	2	1

Osztályismétlésre utasítottak: Brenner János, Freyer Leo, Kopeczky József, Simonka Lajos.

III. osztály.

A TANULÓ NEVE

	Hit- és erkölcstan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Történelem	Számítan	Mértan	Természetrajz	Mértani rajz	Szabadkézi rajz	Szépíráás	Testgyakorlat	Ének	Latin nyelv	Szorgalom	Magaviselet
Barbarics Gyula	1	3	4	3	2	3	3	3	4	4	4	2			3	2
Csiszár János	1	1	2	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1		2	2
Freyer Gyula	2	3	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2		4	3
Kaiser József	1	1	1	1	1	1	1	1	3	3	2	3	2		2	2
5 Koczuván János	1	2	2	1	2	3	2	2	2	2	1	1	1		3	3
Kovács László	2	3	3	2	3	3	3	2	2	1	3	2	2		3	3
Krampatics József	1	3	3	4	3	3	3	3	4	4	4	3	2	4	4	3
Orbán Lajos	1	3	3	3	3	2	2	2	2	3	1	1	2		3	3
9 Riedl Gyula	1	1	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3		4	3

Osztályismétlésre utasítottak: Barbarics Gyula, Krampatics József.

IV. osztály.

A TANULÓ NEVE	Hit- és erkölcstan.	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Történelem	Számtan	Mértan	Természettan	Mértani rajz	Szabadkézi rajz	Testgyakorlat	Ének	Latin nyelv	Szorgalom	Magaviselet.
*Bellosics Károly	é	v	k	ö	z	b	e	n	k	i	m	a	r	a	d
Karika István	1	2	2	1	1	1	2	1	3	3	1	1		2	2
Kohn Jakab	1	2	2	2	2	1	1	2	2	1	3			2	2
Kolonits Lajos	1	2	2	1	1	1	1	2	3	3	1	1	1	2	2
5 Polesinczky Emil	1	2	2	1	1	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2
Szmódis Mihály	1	2	2	1	1	2	2	1	1	1	1	2		2	1
**Travnik Gábor	1	2	2	1	1	2	2	2			2	1	1	2	2
*Turza János	1	3	3	2	1	2	2	1	3	3	1	1	2	2	1
Zakály Károly	1	5	3	2	1	3	3	2	3	2	2	2	1	2	1
10 Zsilavec Lajos	1	2	2	1	1	2	1	1	1	1	2	1		2	2

* Önkéntes ismétlő.

** Rendkívüli tanuló.

Az érdemsorozat jegyeinek jelentése.

a) Az előmenetelben:

- 1 = jeles.
 2 = jó.
 3 = elégséges.
 4 = elégtelen.

b) A szorgalomban:

- 1 = ernyedetlen.
 2 = dicséretes.
 3 = változó.
 4 = hanyag.

c) Az erkölcsi magaviseletben:

- 1 = dicséretes.
 2 = jó.
 3 = tűrhető.

Az iskola tanulójának statisztikai kimutatása.

O s z t á l y	A tanulók száma		Vallás szerint		Hittőség szerint		Születési hely szerint		A szülők polgári állása szerint		Nyelvismeret szerint		Születési év szerint		Büntetés és tanterv végén		Tandíjmentes		Segélyezettek		Összesen																								
	Beiratkozott r. tanuló	rendkívüli tanuló	év közben kimaradt	maradt az év végén	rom. katolikus	evangelikus	mózesvallású	helybéli	vidéki	alsó-landvai	zalamegyeri	más megyei	horvátországi	értelemesít	önálló östermető	önálló keresk. v. iparos	magán tisztviselő	személyes szolgálattevő, munkás	magyar	magyar, vend.		magyar, horvát	magyar, német	magyar, horvát, magyar	német, horvát, magyar	német, horvát, magyar	1868	1869	1870	1871	1872	1873	1874	1875	Felsőbb osztályba mehet	Javító vizsgát tehet	Oszt. ismétélőkénytelen	egész tandíj a 10 frt	fél tandíj a 5 frt	egészen	felhív	Tanv. és rajzszerkekkel	Elmezéssel	A m. tanv. b. beiratkozott	Szaporodás
I.	16	—	1 15	9	1	6	8	8	5	8	2	1	3	5	7	1	—	5	5	1	4	1	1	1	1	1	—	1	1	—	2	8	2	4	12	1	3	1	5	1	25	—	9		
II.	18	—	18	9	3	6	11	7	8	4	6	—	3	4	7	1	3	5	6	1	2	1	1	1	1	2	1	3	7	4	1	14	4	8	1	9	1	11	4	13	5	—	—		
III.	9	—	9	7	—	2	5	4	4	3	2	—	3	—	4	—	2	5	2	—	1	—	1	1	1	1	1	—	3	1	4	—	7	2	3	—	6	—	6	1	10	—	1	—	
IV.	9	1	9	9	—	1	6	4	3	6	—	1	2	3	3	1	1	6	1	1	1	1	1	1	3	2	2	3	—	—	9	2	1	7	—	7	3	8	2	—	—	—			
Összesen	52	1	2 51	34	4	15	30	23	20	21	10	2	11	12	21	3	6	21	14	2	3	2	6	2	3	4	5	6	9	14	8	5	2	38	2	10	25	3	25	2	29	9	56	7	10

VIII.

Statisztikai adatok az intézetből eltávozott tanulókról.

Az eltávozás ideje	Mely osztályból?												
	I—IV.	12	18	5	27	13	29	54	6	5	2	1	összesen
1872/3—1883/4. tanév végeig ^{*)}													5 177
Az 1883/4. tanév végén	I.	1	—	1	—	2	—	2	—	—	—	—	2
	II.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
	III.	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
	IV.	—	—	—	3	—	—	1	—	1	—	—	5
Az 1884/5. tanév folyama alatti.	I.	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
	II.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	III.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	IV.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Összesen	—	13	18	6	30	3	33	57	6	5	1	2	1 194

^{*)} I. az intézet XII. Értésítőjét.

IX.

Jótékonyág, segélyezések és jutalmazások.

1. A polgári községi iskolaszék az egész tandíjat (9:50 frt) 25 tanulónak, a fél tandíjat (5 frt) 2 tanulónak engedte el és így e czímen 27 tanulót összesen 247 frt 50 krral segélyezett. Továbbá a szegény tanulók segély-könyvtára gvarapítására ez évben 44 frt 25 krt. használatra kiosztandó rajzszererekre 27 frtot fordított. Ily módon tankönyvekkel és rajzszererekkel lettek ellátva mindazon tanulók, kik tandíj-elengedésben részesültek. Az iskolaszék a szegény tanulók segélyezésére tehát ez évben 318 frt 75 krt fordított.

2. Ingyenes étellemezzel segélyezettett 10 tanuló, a következő jöltevők által:

Hajós Mihály ügyvéd ur 1 tanulónak teljes étellemezzést adott egész éven át. B. e. Stirling Antal cz. kano-

nok ur 2 tanulónak adott teljes élelmezést husvétig. Skublics Imre kir. közjegyző ur 1 tanulónak adott ebédet 8 hóig, ebédet és vacsorát 2 hóig. Csukics Adolf számtartó ur 1 tanulónak — némi csekély szolgálatokért — ebédet és vacsorát adott 7 hóig. Ebédet adtak 1—1 tanulónak: Nagy József szolgabíró ur 6 hétig, Barsch Henrik vendéglős ur 2 hóig, Ehrenreich János körjegyző ur 5 hétig, Bellósics János birtokos ur 1 hóig, Ráth János birtokos ur 1 hóig, Balogh Árpád birtokos ur 1 hóig, Matyasovszky Vincze takarékpénzt. pénztárnok ur 1 hóig, Zárczky Vincze hercegi urad. tisztartó és takarékpénzt. igazgató ur 1 hóig, Kovács János ügyvéd ur 1 hóig, Lenk Ödön hercegi urad. bérlő ur 1 hóig. Ebédet és vacsorát adott 1 tanulónak Vámosy Lajos bérteli pénztárnok ur 1 hóig, egy más tanulónak ebédet hetenkint 1-szer 6 hónapon át. Ebédet adtak 1—1 tanulónak: Kopeczky József szabómester ur 4 hétig; Brenner György birtokos és Tomka György kereskedő ur 3 hétig; Murlasics József vendéglős, Pintér Gyula asztalosmester és Lendvay Mátyás ügyvéd ur 2 hétig. Kelez Gyula ügyvéd ur 1 tanulónak ebédet és vacsorát adott hetenkint 2-szer 6 hónapon át; ugyanazon tanulónak hetenkint 1-szer ebédet adott Tüske Ferencz pékmester ur 6 hónapon át. Murkovics János tan. ur 4 hónapon át.

Hetenkint 1-szer ebédet adtak 1 tanulónak: Kohn Vilmos, Pollák Lázár, Weiss Ede, Schwarz Károly, Gráf József, Kaiser Lipót és Deutsch Miksa urak.

3. Az életbeléptetendő tápintézet alaptökéje javára a helybeli takarékpénztár az 1883-ik évi tiszta nyereseményéből 50 forintot, 1884. évi tiszta nyereseményéből pedig 40 forintot volt szives adományozni.

4. A helybeli polgárság f. évi jan. 31-én rendezett táncvigalmának tiszta jövedelmét, azaz 15. o. é. forintot a polg. isk. czéljaira ajándékozván, az iskolaszék ezt a tápintézet alaptökéjéhez csatoltatni határozta.

5. Tek. Lenk Ödön hercegi urad. bérlő ur, az iskolaszék kérelmére 6 öl puha tüzfát ajándékozott az iskolának.

6. Tek. Kassai Nándor intézeti rajztanár ur 1 drb 10 frankos aranyat tűzött ki jutalmul azon tanulónak, aki a szabadkézi és mértani rajzban ez évben a legjobb előmenetelt tanúsítja.

7. A szorgalomban és tanulásbeli előmenetel- és erkölcsi magaviseletben magukat kifűntetett tanulók jutalmazására az iskolaszék által kibocsátott gyűjtő-iven adakoztak a következők:

Hajós Mihály úr 4 frtot, Karabélyos Elek úr 5 frtot, Zárjeczky Vincze, Szirmay Béla, Isoó Ferencz, Nábráczy Lajos, Kovács János, Nagy Alajos, Bellosics János, Skublics Imre, Petrik Gyula, Ráth János, Pollák Lázár, Tomka György, Csukics Adolf, Guttman József és Nagy József urak 1—1 frtot; Király Róza, özv. Löbl Josefín, özv. Gordignani Ferenczné és Viola Amálie urnők 1—1 frtot, Lenk Ödön úr 2 frtot. — Ehrenreich János, Freyer Fűlöp, Graf József, Matyasovszky Vincze, Dervarics Kálmán, Weiss Ede, Aranyos N., Brűnner Samu, Brenner György, Tóth László, Schwartz Jakab, Lauter Miksa, Wlasits Pál, Németh Lajos és Sándor János urak 50—50 krt. — Stein Antal, Pintér Gyula és Balogh Árpád urak 40—40 krt. — Wortmann Benő úr 2 drb., Vámosy Lajos úr 1 drb., Poppel Lajos úr 3 drb., ezűst huszast. — Murlasics József, Pollak S., és Schwarz József urak 30—30 krt. — Reichenfeld Sándor, Schwartz Ignác, Rosenberg Henrik urak és Nagy Lászlóné asszony 20—20 krt. Összesen 40 frt 40 krt és 6 drb., ezűst huszast.

Fogadják a fentiszteelt segélyezők és adakozók, kik szives adományaikkal és ajándékaikkal oly szép és elismerésre méltó jelét adták a közművelődésűgy iránti nemes érdekeltségöknek, az iskolaszék és az intézeti igazgatóság hálás köszönetét!

X.

Segélyezették és jutalmazottak kimutatása.

1. A Molnár-féle alapítvány kamataiból ez évben is 2 tanuló nyert jutalmat, mint akik ugy a tanulásban, mint a jó erkölcsi magaviseletben kitűntették magukat; és pedig: Szmodis Mihály IV. oszt. tanuló 16 frtot, Csizsár János III. oszt. tanuló 10:16 frtot.

2. Élelmezéssel segélyezettettek: Kollár István I. oszt., Besnyák Lajos, Ebenspanger Ármín, Kolbl Márton, Konz Antal II. oszt., Csizsár János III. oszt., Karika István, Kolonics Lajos, Turza János és Zsilavec Lajos IV. oszt. tanulók.

3. Tandij-fizetés alól fölmentettek a) egészen: Faiszl István, Kollár István, Milhofer József I. oszt., Vöröss Mihály,

Konsz Antal, Kohn Bernát, Rosenberg József, Simonka Lajos, Ebenspänger Ármín, Kolbl Márton, Stern Henrik, Besnyák Lajos II. oszt., Csiszár János, Barbarics Gyula, Kovács László, Orbán Lajos, Kaiser József, Koczuván János III. oszt., Karika István, Kohn Jakab, Kolonics Lajos, Polesinczky Emil, Szmodis Mihály, Turza János és Zsilavecz Lajos IV. oszt. tanulók.

b) F é l i g : Schifler M. Béla I. oszt. és Kühár Ignác II. oszt. tanulók.

4. Tankönyveket és rajzszerket nyertek használat végett a 3. alatt felsorolt tanulókon kívül : Sümeghi Gyula I. oszt. és Kopeczky József II. oszt. tanulók.

5. A Kassai N. tanár úr által kitűzött 10 frankos aranyat a szabadkézi és mértani rajzban felmutatott kitűnő előmenetelért, jutalmul nyerte Szmodis Mihály IV-dik osztályu tanuló.

6. A helybeli közönség szives adakozásából összegyűlt összegből a következő jutalmak osztattak ki :

a) P é n z b e l i j u t a l m a t nyertek tanulásbeli szorgalom és jó magaviseletért Zsilavecz Lajos IV. oszt. tanuló 5 frtot, Turza János IV. oszt. tanuló 3 frtot, Kolonics Lajos IV. oszt. tanuló 4 frtot, Kaiser József III. oszt. tanuló 8 frtot o. é. — Az énekben tett jeles előmenetelért Polesinczky Emil IV. oszt. tanuló nyert 4 drb. ezüst huszast s ezenkívül egy jóakarójától 1 frt jutalmat. — Rajz és írásban tett előmenetelért Ebenspänger Ármín II. oszt. tanuló nyert 2 drb. ezüst huszast. — A testgyakorlatban tett előmenetelért Kolonics Lajos IV. osztályu tanuló 2 frtot.

b) K ö n y v e k k e l j u t a l m a z t a t t a k : Faiszl István és Obál Rezső I. oszt., Laufer Gyula, Kühár István és Vöröss Mihály II. oszt., Zakály Károly és Karika István IV. oszt. tanulók.

A pénzben és könyvekben kiosztott jutalmak értéke összesen 67 frt 66 kr. 1 drb 10 frankos arany és 6 drb. ezüst huszas.

Szükséges tudnivalók.

1. Az alsó-lendvai polgári líu-iskolában a jövő 1885—6 isk. évre a felvétel és beiratás augusztus hó 31-től szept. 2-ig bezárólag, a tanácskozási teremben történik. A beiratásra a tanulók szülei, vagy ezek helyettesei kíséretében tartoznak megjelenni.

2. A felvételi, javító és pótló vizsgálatok szept. 2-án d. u. 2 órától kezdve tartatnak meg. Ezen vizsgálatok díjtalanok.

3. A polgári iskola I. osztályába szabályszerűen csak oly tanuló vehető fel:

a) ki életének legalább is 9. évét betöltötte;

b) kinek az elemi népiskola 4-ik osztálya számára kiszabott tantárgyakban elegendő jártassága van s ebbeli ismereteit e végre elrendelt fölvételi vizsgálat útján igazolni tudja.

4. A polgári iskolába lépő tanuló bármely nemzetiséghez tartozik, köteles a magyar nyelvet is tudni annyira, hogy a törvény által ezen iskolában elrendelt magyar nyelvi oktatásban fennakadás nélkül részt vehessen.

5. A polgári iskola bármely osztályába felvehető minden oly tanuló, ki koránál fogva az általa kijelölt osztályba beillik, és az azon osztályban megkívántató előkészültségről vizsgálat útján bizonytságot tesz. Középiszkolából a polgári iskolába átlépni kívánó tanuló bizonyítványa alapján is felvétetik.

6. A polgári iskola 4. alsó osztályából átléphet a tanuló a középiszkolák megfelelő osztályába. A középiszkolába átlépni szándékozó polg. isk. tanuló

a) ha g y m n a s i u m b a kívánja magát felvétetni, köteles a latin nyelvből az illető osztályban megkívántató jártasságát vizsgálat útján bizonyítani;

b) ha r e á l i s k o l á b a akar lépni, köteles a francia nyelvbeli jártasságáról tanuságot tenni.

7. A polgári iskola IV. osztályát elvégzett tanuló, ha szakiskolába akar átmenni, átléphet:

a) tanítóképezdébe.

- b) kereskedelmi iskolába,
- c) közép ipartanodába,
- d) az országos minta rajztanodába.

8. A polgári iskola hat osztályát bevégezett tanuló előtt a következő utak állanak nyitva:

a) a lisztviselők minősítési törvénye értelmében alkalmazható magát különféle állami hivatalokra;

b) ipari, kereskedelmi, biztosító társulatoknál, pénzügyezeteknél,

c) ha tovább akar tanulni, átléphet a gazdasági, erdészeti, állatorvosi intézetekbe.

9. A tandíj egész évre 10 firt, melynek első fele a beiratáskor, második fele február hóban fizetendő.

10. Szegénysorsu és jó előmenetelű tanulók egész, vagy fél tandíj-elengedésben részesülhetnek a használatra tankönyveket és rajzszerkeket ingyen kaphatnak. A kik ezen segélyben akarnak részesülni, kötelesek szegénységi és iskolai bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványaikat a községi polg. iskolaszékhez címezve — beiratás alkalmával az igazgatónál benyújtani. Ugyanekkor nyújtandók be az ingyenes ételmezésbeli segélyért való folyamodványok.

11. A vidékről jövő tanulók figyelmeztetnek, hogy szállítását fogadni az igazgatóság előleges tudta és beleegyezése nélkül nem szabad.

12. Azon tanulók, kik egy, vagy legfeljebb két tantárgyból „elégtelen” osztályzatot kaptak, a kitűzött napon javító vizsgálatot tehetnek, mely szándékukról szept. 1-ig tartoznak az igazgatónál jelentést tenni. A kik kettőnél több tantárgyből kaptak „elégtelen” osztályzatot, az osztályt ismételni kénytelenek.

13. A kik latin nyelvet akarnak tanulni, ebbeli szármékukat a beiratáskor jelentsék ki.

14. Elegendő számú tanuló jelentkezése esetén az V. osztály is megnyitattik.

Alsó-Lendván, 1885. június hó végén.

Az igazgatóság.